

Marknad
Niklas Kallin

Elmarknadsrådet den 14 maj 2008

Plats

Svenska Kraftnät
Jämtlandsgatan 99
162 15 Vällingby

Närvarande

Bo Krantz, Svenska Kraftnät (ordf.)
Niklas Kallin, Svenska Kraftnät (sekr.)
Magnus Stephansson, Svenska Kraftnät
Tony Rosten, Energimarknadsinspektionen
Magnus Thorstensson, Svensk Energi
Catherine Lillo, Svensk Energi
Lars Johansson, Banverket
Set Person, Vattenfall, Elproduktion
Ronnie Borisson, E.ON Energihandel Nordic
Mats Ählberg, Fortum Distribution
Magnus Sjövik, Öresundskraft Energy Trading
Per Nordlund, Statkraft
Urban Hammarstedt, Nord Pool Spot
Brynolf Alexandersson, Holmen Energi
Fredrik Wik, Svenska Kraftnät (punkt 4)

Ej närvarande

Magnus Thysell, Lunds Energikoncernen AB
Jonas Almquist, Bergen Energi
Evalotta Stolt, Vargön Alloys
Jan Karlsson, Vattenfall Eldistribution

1. Dagordningen fastställs

Bo Krantz öppnade mötet med att hälsa nya deltagare i Elmarknadsrådet välkomna – Magnus Stephansson från Svenska Kraftnät, som ersätter Roger Kearsley, samt Tony Rosten från Energimarknadsinspektionen. Vid mötet deltog också Catherine Lillo från Svensk Energi.

Dagordningen godkändes utan tillägg.

2. Anteckningar från föregående möte

Krantz gick igenom minnesanteckningarna från föregående möte. (Anteckningarna, *Minnesanteckningar 080304*, bifogas.) Minnesanteckningarna godkändes och lade till handlingarna.

3. Balansansvarsavtalet 2009

Niklas Kallin presenterade de synpunkter som lämnats av aktörer vid remiss av förslaget balansansvarsavtal, samt kommenterade Svenska Kraftnäts syn i frågorna. (Presentationen, *BA2009 - Remissvar 080514*, bifogas.)

Set Persson menade att om bortkopplingspriset inte tillämpas även på reglerkraftpriset finns incitament att hålla på egen produktion, d.v.s. att planera sig kort för att undvika högt balanskraftpris. Det kan i så fall vara ett problem vid effektbristsituationer. Persson stöddes av Ronnie Borisson som förslög att ändringen inte genomförs.

Svenska Kraftnäts hållning är att bortkoppling inte är ett bud till reglerkraftmarknaden och därför inte bör sätta priset på densamma. Vidare är syftet med bortkopplingspriset att ge incitament för aktörerna att hålla planerna, inte att ge extra intäkter till aktörerna på reglerkraftmarknaden.

Det föreslogs också att balanskraftavgiften bör sättas till 0,5 EUR/MWh (5 SEK/MWh) istället för 1 SEK/MWh med motiveringen att det skulle ge ökat ekonomiskt incitament för förbrukare att vara noggranna med prognoserna och att hålla sin balans. Dåligt incitament att hålla planerna leder till sämre prognoser och större reglerbehov för SvK.

Kallin förklarade att en högre balanskraftavgift skulle medföra en förskjutning av kostnaderna till förbrukarna, som redan har en högre avgift än producenterna, och det är inte lämpligt i det här skedet. De nya avgifternas inverkan på balanshållningen kommer att utvärderas under kommande avtalsperiod. Eventuella ändringar får bedömas efter denna utvärdering.

Persson lyfte en viktig principiell fråga: Vad innebär det att balansansvarig ska planera sig i affärsmässig balans, d.v.s. till när ska den balansansvariga eftersträva balans – till Elspot eller till drifttimmen – och till vilket pris? Det innebär ett samhällsekonomiskt och miljömässigt slöseri att tvingas planera sig i balans till drifttimmen. I Danmark räcker det att vara i balans dagen innan,

d.v.s. till Elspot, Energinet.dk uppmuntrar till det. Nackdelarna med gällande svensk ordning, att planera sig i balans till drifttimmen, kan exempelvis innebära problem för balansansvariga med mycket vindkraft då de kan tvingas köra egen dyr och miljöovänlig produktion för att kompensera för eventuell felprognostiserad vind. Alternativet innebär att alla reglerresurser istället kan bjudas in till reglerkraftmarknaden så kan Svenska Kraftnät avgöra vilka regleringar som behövs, med hela systemets balans i åtanke istället för den enskilde balansansvarige. Persson menade vidare att en ordning som kan bli aktuell för att undvika ovanstående situation är att lägga all vindkraft under en ny balansansvarig som inte har några egna reglerresurser.

Frågan är inte följden av någon ändring i reglerna men har blivit mer aktualiserad av det kommande införandet av enprisavräkning. Kallin och Krantz instämde i att Perssons argument är goda anledningar att se över gällande principer. Det är dock en viktig och komplex principiell fråga som det vore svårt ta ställning till och eventuellt ändra på kort sikt. Frågan är dessutom av sådan art att den bör harmoniseras i de nordiska länderna.

Per Nordlund undrade över framskridandet av frågorna om en eventuell övergång till tillsvidareavtal och införande av mätning av produktion i icke koncessionspliktiga nät.

Kallin informerade att frågorna för närvarande utreds av Svenska Kraftnät. Eventuella införanden är dock först aktuella på längre sikt än hösten 2008 eftersom det rör sig om ganska betydande förändringar.

4. Aktivering av effektreserven

Magnus Stephansson introducerade frågan om ny aktivering och prissättning av effektreserven. Under våren har en arbetsgrupp bestående av representanter från Svenska Kraftnät, Svensk Energi och Nord Pool Spot tagit fram ett förslag på hur och till vilket pris effektreserven ska aktiveras under kommande år.¹ Utgångspunkten för uppdraget var de guidelines som Nordel tagit fram.

Fredrik Wik presenterade förslaget. (Presentationen, *Aktivering av effektreserven 080514*, bifogas.)

Nordlund påpekade att den föreslagna modellen (högsta spotbudet + 8000 SEK/MWh) faktiskt påverkar priset på Elspot, till skillnad från förslaget i Nordels guidelines, vilket inte är bra. Syftet med effektreserven är att fungera som en krockkudde, förslaget innebär att den blir något av en nödbroms dessutom. Han ansåg att den fått en för stor roll och bara borde hantera själva fysiken, d.v.s. att avkortning och bortkoppling av förbrukning undviks.

Urban Hammarstedt och Stephansson förklarade att om effektreserven prissätts med spotmarknadens tekniska maxpris blir det priset i högre

¹ Även Oberoende elhandlare var inbjudna men deltog inte i arbetet.

utsträckning än idag legitimerat som marknads maxpris, vilket inte är avsikten. Varken Nord Pool Spot eller arbetsgruppen bör vara den instans som sätter marknads maxpris. Det bör istället utredas och beslutas på nordisk basis.

Rosten var positiv till de flesta aspekterna av förslaget, men motsatte sig det fiktiva påslaget 8 000 SEK/MWh och menade att det innebär påverkan på marknaden. Priset bör enligt Rosten istället sättas till sista kommersiella bud – med påslag för rörlig kostnad för aktuell anläggning.

Persson påpekade att utan det fiktiva påslaget finns incitament att hålla undan kapacitet från Elspot.

Hammarstedt betonade att det måste gå att motivera de höga priserna och fick medhåll från Magnus Sjövik som menade att det tekniska maxpriset är satt ganska godtyckligt och inte bör vara prissättande nivå.

Nordlund lyfte frågan om liggande förslag skulle påverka aktörernas prissättning i övrigt. Borisson och Persson såg inte det som sannolikt.

Som motivering till att Elbas inte bör användas som marknad för aktivering av effektreserven förklarade Hammarstedt att det är principiellt fel. Elbas är en justermarknad där de balansansvariga kan handla för att klara sin egen balans, medan övriga marknader – Elspot och reglerkraftmarknaden – hanterar hela systemets balans.

Krantz berättade att övriga nordiska systemansvariga ser problem med arbetsgruppens förslag och vill att Sverige ska tillämpa guidelines, dvs. det tekniska maxpriset (2 000 EUR/MWh). Wik fyllde i att eftersom aktivering på föreslagna marknadsplatser även kommer att påverka övriga nordiska priser är det viktigt att lösningen harmoniseras och i Norden.

Rosten anförde att den föreslagna förändringen är stor då den påverkar prisbildningen på spotmarknaden. Rosten ansåg också att det är olämpligt att införa en praxisförändring inför kommande vinter med tanke på att ett utredningsförslag om Effektreserven kommer att lämnas i slutet av 2008.

Stephansson informerade om att en grupp med representanter från Svenska Kraftnät och Fingrid (systemansvarig i Finland) kommer att diskutera igenom olika möjliga prissättningar noggrant. Fingrid avser nämligen att ändra den finska effektreservmodellen i enlighet med de principer som Nordels guidelines förespråkar. Hammarstedt tyckte att det var en bra idé och föreslog att nu gällande lösning bör tillämpas även fortsättningsvis om parterna inte kommer överens i tid för kommande vinter. Rosten instämde i Hammarstedts förslag.

5. Svenska Kraftnäts årliga rapport till regeringen om effektbalansen inför vintern 08/09

Stephansson presenterade Svenska Kraftnäts årliga rapport till regeringen om effektbalansen inför kommande vinter (2008/2009). (Presentationen, *Effektbalansen 080514*, bifogas och rapporten, *Den svenska kraftbalansen vintrarna 2007/2008 och 2008/2009*, kan laddas ner från Svenska Kraftnäts hemsida².)

I år ska rapporten lämnas till regeringen den 30 april istället för i augusti som tidigare år.

Brynolf Alexandersson frågade om de 6 % av installerad kapacitet som tillämpas för att avgöra vindkraftens bidrag till effektbalansen kan komma att öka då vindkraften sprids mer över hela Sverige. Stephansson bekräftade att det är möjligt.

Magnus Thorstensson erbjöd Svenska Kraftnät att även vända sig till Svensk Energi för att stämma av ingångsdata för effektbalansen.

Stephansson informerade även om att upphandlingen av effektreserven utvärderas nu. Svenska Kraftnät ser att det sannolikt kommer att bli en kostnadsminskning jämfört med senaste upphandling. Vad effektreservavgiften blir är dock inte avgjort än utan kommer att presenteras vid senare tillfälle, men det rör sig snarast om en minskning.

6. Stamnätstariffen

a. Avgiftsjustering år 2009

Krantz informerade att Svenska Kraftnät kommer att behöva höja tariffen från och med 2009 för att täcka kostnaderna för ökad investeringsnivå. Styrelsen har möte i slutat på augusti och då kommer nivån att beslutas. Svenska Kraftnät återkommer snarast möjligt med ytterligare information.

Nordlund undrade om det går att hantera situationen bättre med hjälp av minskat avkastningskrav. Svensk Energi ställer gärna upp med argument om det behövs. Krantz svarade att frågan har väckts med departementet och att även andra ekonomiska nyckeltal som SvK styrs av kan behöva ses över mot bakgrund av investeringsprogrammet.

b. Översyn år 2010

Hans Jacob Nilsen presenterade det projekt som har till uppgift att se över tariffstrukturen. (Presentationen, *Ny tariff 080514*, bifogas.) Det finns många olika aspekter att beakta vid utformningen av ny tariff – vilka principer ska gälla, hur ser övriga nordiska länders lösning ut, flexibilitet inför möjliga framtida riktlinjer från ETSO med mera.

² <http://www.svk.se/web/Page.aspx?id=5382>

Svenska Kraftnät vill gärna ha synpunkter från kunderna.

Borisson ifrågasatte om det är rimligt att förbrukare i söder betalar mer än förbrukare i norr och Persson undrade vad som händer om Sverige får prisområden. Hur bör tariffen se ut kontra priset på el?

Nilsen berättade det är frågor som kommer att beaktas vid utformningen av den nya tariffen. Han informerade vidare att fördelningen mellan kostnader för inmatning och uttag av el från stamnätet är 25/75, övriga nordiska länder skiljer sig. Krantz tillade att i övriga Europa ligger ofta hela kostnaden på förbrukarna.

Krantz konkluderade slutligen att det inte verkar finnas några starka åsikter om förändringar idag och uppmuntrade medlemmarna att gärna återkomma med synpunkter direkt till Svenska Kraftnät.

7. Nätanslutningsutredningen

Krantz berättade om Lennart Söders utredning, *Bättre kontakt via nätet – om anslutning av förnybar elproduktion*. Svenska Kraftnät efterfrågar inte gemensamt remissvar, men ansåg att det kunde vara bra att diskutera utredningen inom Elmarknadsrådet.

Krantz sammanfattade utredningens förslag som bland annat innebär att en investeringsfond ska etableras, att kravet på timmätning slopas för små kraftverk, att nätavgiften maximeras till 3 öre/kWh samtidigt som dagens reducerade avgift för kraftverk mindre än 1500 kW tas bort.

Beträffande investeringsfonden så påpekade Alexandersson att då det är exploitören (och inte nätägaren) som får bidraget medför modellen inte något problem gentemot Nätnyttomodellen.

Nordlund menade att icke koncessionspliktiga nät blir koncessionspliktiga som en följd av förslaget. Mats Ählberg ifrågasatte om man verkligen kan ha en egen typ av nät för en speciell producent.

Alexandersson pekade på en rad praktiska problem, men betonade samtidigt att det är positivt att reglerna blir enklare..

Svenska Kraftnät förklarade att man är tveksam till att små kraftverk slipper timmätning då det innebär en utveckling på fel håll med tanke på att mycket talar för att timmätning kommer att införas så småningom.

Remissvar ska vara inne den 25 juni.

8. Congestion Management in the Nordic Market

Krantz informerade om utredningen ”Congestion Management in the Nordic Market”.

Utredningen har bedrivits av konsulterna Hagman Energy, Ea Energy Analyses och COWI för det Nordiska Ministerrådets räkning. Förslaget innebär övergripande att Norden delas upp i 11 budområden, men det är upp till varje land att besluta om de olika budområdena ska behandlas som individuella elspotområden (prisområden) eller om man vill utföra mothandel för att hålla ihop dem. Den mothandeln skulle i så fall utföras på elspot i en andra auktionsberäkning där flödena mellan blivande prisområden ligger fasta utifrån resultatet i den första beräkningsomgången. Det är konsulternas uppfattning att föreslagen lösning innebär att flödena blir korrekta mellan länderna, samtidigt som de länder som vill ha få och stora prisområden kan ordna detta. Förslaget är vidare att de olika budområdena ska behandlas individuella prisområden i Elbas och på reglerkraftmarknaden.

Rapporten kommer att presenteras vid Näringsdepartementets seminarium på Frösundavik den 26-27 maj.

Krantz efterfrågade eventuella kommentarer från rådets deltagare.

Hammarstedt berättade att Nord Pool Spot delvis har varit medverkande vid framtagning av underlag för studien. Han menade att lösningen blir väldigt komplex och svår att förmedla pedagogiskt. Bland annat blir prisberäkningen svårare.

Thorstensson undrade om det verkligen skulle medföra någon skillnad i flödet, vilket är en viktig fråga i sammanhanget.

Borisson undrade vad som blir nästa steg efter att förslaget presenterats. Rosten redogjorde för sin bedömning att efter seminariet bestämmer Elmarknadsgruppen om frågan kommer upp på Nordiska Ministerrådets möte i höst.

9. Information från Nord Pool

Hammarstedt presenterade vad som händer i anslutning till Nord Pools verksamhet. (Presentationen, *Nord Pool 080514*, bifogas.)

Elbas-nivåerna har varit fortsatt mycket stabila.

Man har sett en lägre andel av tiden med gemensamt pris i Norden. Det viktig anledning till det är betydande begränsningar från Norge. Det sker en kontinuerlig tillströmning av kunder till Elspot, samt clearingkunder.

NorNed-förbindelsen mellan Norge och Holland har nu tagits i drift. Handelskapacitet på kabeln säljs via explicit auktion. Den efterstävade modellen är marknadskoppling (implicit auktion) men det är inte klarlagt när den införs.

Elbas kommer att bli försenad på grund av NVE – Norges reglermyndighet. Förslaget ska gå ut på en så kallad ”hörning”, vilket är en politisk process.

Nordels Driftutvecklingsgrupp (DUG) arbetar med en utvärdering av nuvarande metod för ramping. Ramping innebär att skillnad i handel mellan två intilliggande timmar begränsas till 600 MW per utlandsförbindelse mellan Norden och Kontinenten. Orsaken är problem med stora ändringar i effektflödet till Kontinenten och svårigheter att reglera ut de frekvensvariationer som kan bli följden. Det är Nord Pool Spots hållning att detta ska hanteras av de systemansvariga, men i dagsläget är Nord Pool Spot ålagda att hantera ramping.

Hammarstedt informerade också om ETSO Vista (www.etsovista.org), som innehåller samma information som Nord Pool Spots hemsida (www.nordpoolspot.com).

Vidare informerade Hammarstedt om att Nord Pool Spot diskuterar hur UMM (Urgent Market Message) hanteringen ska organiseras i framtiden. Ett alternativ är att Marknadsövervakningen ska ha en mer central roll i den här hanteringen.

10. Övriga frågor

Inga övriga frågor togs upp.

11. Kommande möte

Nästa möte är planerat att hållas den 17 september.

Vid årets tredje möte brukar rådet sammanträda på annan ort än Svenska Kraftnäts lokaler i Råcksta för att även kunna ha något studiebesök i anslutning till mötet. Krantz frågade rådets medlemmar om förslag till sådan mötesplats.

Rosten förslög ett besök på Ryaverket i Göteborg Rådet ansåg att det var ett bra förslag och Krantz kommer att undersöka om det är genomförbart.

Bilagor

- Punkt 2: *Minnesanteckningar 080304*
Punkt 3: *BA2009 - Remissvar 080514*
Punkt 4: *Aktivering av effektreserven 080514*
Punkt 5: *Effektbalansen 080514*
Punkt 6b: *Ny tariff 080514*
Punkt 9: *Nord Pool 080514*

Justeras

Vid protokollet

Bo Krantz

Niklas Kallin